

TIETOPAKETTI PIRKKALAN HISTORIESTA

ENNAKKOON TUTUSTUTTAVAKSI TOUKOKUUN BUSSIKIERROSTA JA REIPIN PÄIVÄÄ VARTEN

Birckalan pitäjäkartta vuodelta 1770 (Daniel Hall)

1. Etsi kartalta nykyisen Pirkkalan alue
2. Mitä nykyisiä kuntia kuului silloiseen Pirkkalaan karttakuvan mukaan?

PIENI TIETOPAKETTI PIRKKALAN HISTORIASTA

Pirkkalan vanhaa historiaa

Pirkkalassa on löytöjä jo kivikaudella. Isojen vesistöjen varrella oli hyvä mahdollisuus liikkua, metsästää ja kalastaa. Vakituista maatalouteen liittyvää asutusta ei vielä ollut.

Myöhemmällä rautakaudella (800-1200 (Viikinkiaika 800-1050) pysyvämpää asutusta syntyi ainakin **Pirkkalankylän Tursiannotkon** alueelle.

Todennäköisesti ensimmäiset maanviljelystä harjoittavat asukkaat ovat tulleet Pyhäjärven toiselta puolelta nykyisen Nokian alueelta. Tursiannotkon alueella Anian Rantatien varressa on tehty arkeologisia kaivauksia ja savimaassa on säilynyt luisia lusikoita ja nuolenpäitä sekä runsas määrä eläinten luita ja hampaita. Helmi- ja rahalöydöt viittaavat siihen, että yhteyksiä on jo tuolloin ollut kauas itään ja länteen. Kauppaa käytiin turkiksilla Pyhäjärven rannan kauppapaikoilla.

(Lisätietoa: Tursiannotko - tutkimuksia hämäläiskylästä viikinkiajasta keskiajalle 2017, Tampereen museoiden julkaisuja 147)

Keskiaika (Ruotsin vallan aika 1250 – 1809)

Tursiannotkon alueelle syntyi myöhemmin ryhmäkylä, jossa oli 1560-luvulla 19 taloa. 1700 -luvulla suoritettiin isojako ja viljely- ja niittyalueet jaettiin talojen kesken. Uudet talot pihapiireineen rakennettiin kauemmaksi toisistaan.

Kristinuskon tulon myötä 1200- luvulta lähtien perustettiin seurakuntia, jotka ovat nykyisen kuntarakenteen pohjana.

Birckala mainitaan ensimmäisen kerran pitäjänimenä vuonna 1374. Pirkkalan emäseurakunnan alueeseen kuului 1300-luvun vaihteessa laaja alue. Nykyinen Vesilahti, Lempäälä, Kangasala, Ruovesi, Messukylä, Ylöjärvi ja Nokia olivat osa Pirkkalaa. Pohjoisessa alue ulottui Ruovedelle asti. Suuri osa nykyistä Tamperettakin oli osa Pirkkalan pitäjää.

Vuosisatojen myötä asutuksen lisääntyessä ja väkimäärän kasvaessa perustettiin uusia seurakuntia ja Pirkkalan pitäjän alue pieneni. Viimeisenä erosivat Nokia (Pohjois- Pirkkala) ja Pirkkala (Etelä- Pirkkala) vuonna 1922. Seurakunta ja kunta erotettiin hallinnollisesti toistaan.

Varhaisesta asutuksesta huolimatta Pirkkalassa ei ole vanhaa kirkkoa, kuten Messukylässä. Savimaalle rakennettiin puukirkkoja, jotka eivät ole säilyneet. Kirkot ovat sijainneet nykyisen Pirkkalan vanhan kirkon alueella. Rautakautisen asutuskeskittymän läheltä ei ole löytynyt hautapaikkoja.

Lisätietoja:

Pirkkalan kunnan ja Pirkkala -seuran sivuilta löytyy paljon tietoa Pirkkalan historiasta.

Pirkkalainen -lehdessä 31.12.2022 on toimittaja Antti Jokisen lehtijuttu Pirkkalan suupitäjän historiasta

Kohti nykyaikaa

Ruotsin pitkän valtakauden jälkeen Suomen alueesta tuli Venäjän suuriruhtinaskunta vuosiksi 1809-1917.

Vuosisatojen kuluessa väkimäärä kasvoi edelleen ja asutuksen painopiste nykyisen Pirkkalan alueella siirtyi kohti 1700-luvulla perustettua Tamperetta. Vesivoiman käytön myötä teollisuutta syntyi Tammerkosken alueelle. Myös Nokianvirran varrelle syntyi teollisuutta. Työpaikkojen lisääntyessä ja väestönkasvu keskittyi lähelle tehtaita.

Nykyisen Pirkkalan alue oli pitkään maaseutua, jossa ei ollut juurikaan teollisuutta. Kunta alkoi kehittyä, kun Pirkkalan ja Nokian välille saatiin 1970 -luvulla Rajasalmen silta ja moottoritie rakennettiin Rajasalmen sillalta Tampereen suuntaan. Tampere-Pirkkala lentokenttä avattiin vuonna 1979.

Kunnan keskusta siirtyi vähitellen Pirkkalankylältä nykyiseen paikkansa.

Pirkkalan kunnantalo sijaitsee Suupalla nykyisen kunnan perustamisesta (1922) asti. Vanha kunnantalo purettiin kerrostalokorttelin tieltä. Vanha rakennus oli nykyisen punaisen kunnan toimistotiloja sisältävän Tiima -rakennuksen paikkeilla.

Rakentaminen keskittyi välitellen Naistenmatkantien varteen ja uusille asuinalueille. Moottoritien varteen rakennettiin teollisuutta ja kaupan alan keskittymä Partolaan.

Pirkkalan väkimäärä on kasvanut Tampereen kaupunkiseudun imussa. Maisemat ovat rakentamisen myötä muuttuneet. Pirkkalassa on nykyään paljon työpaikkoja.

AIKAJANAA PIRKKALAN HISTORIASTA

Kivikautiset löydöt pyyntialuieden ja vesistöjen lähellä, ei pysyvää asutusta	8900-1500 eaa alkaen
Pysyvämpää asutusta Pyhäjärven rannalla Pirkkalankylässä. Kauppapaikka Pyhäjärven rannalla	Myöhäisrautakausi 800-1200 Tursiannotkon rautakautinen asuinalue
Kristinuskon tulo	1200-luku
Pirkkalankylän ryhmäkylä rautakautisen asuinpaikan ympärillä	1400 -luku
Isojako, talot siirrettiin viljelypalstojen lähelle	1700 -luku
Pirkkalan suurpitäjä Pirkkalan pitäjämästä eroaa uusia seurakuntia. Seurakunnista muodostui myöhemmin itsenäisiä kuntia. Huom! Kunnan tai kaupungin sisällä voi olla nykyään useita seurakuntia.	1300-1900 -luku Tampereen kaupunki on perustettu 1700 -luvulla. Tampereella nykyään Harjun seurakunta, Tuomiokirkkoseurakunta,

Pieniä seurakuntia ja kuntia on liitetty isompiin.	Eteläinen seurakunta ja Messukylän seurakunta
Pohjois-Pirkkala (Nokia) ja Etelä-Pirkkala (Pirkkala)	1922 Nimet Nokia ja Pirkkala 1938
Pirkkala on ollut sata vuotta nykyisen kokoinen itsenäinen kunta.	1922
Pirkkalan asukasluku (Tilastokeskus)	
1922	1737
1940	noin 2000
1960	noin 6000
1980	9634
2000	12736
2010	17237
2020	19803
2022	20404

Kysymys:

1. Miksi Pirkkalan asukasluku on kasvanut 2000-luvulla nopeasti, vaikka suuressa osassa Suomen kunnissa väkimäärä pienenee?

Tietopaketin laati Arja Rinneho